

Ordizia, hiri hezitzailea

*Felix Etxeberria Balerdi
Joxe Garmendia Larrañaga
Elisabet Arrieta Aranguren*

Hezkuntzaren Teoria eta Historia Saila
Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

GAKO-HITZAK: Hiri hezitzailea, NHHE. Parte hartzea.

SARRERA

Jarraian azalduko den esperientzia Ordizian (Gipuzkoa) 2008an garatzen hasi zen proiektua da. Urte horretan, Ordiziako udalak, Herri Hezitzaileen egitasmoa gogoan eta erreferente izanik, herriko eskola, eta kultur- eta aisialdi-elkarteekin batera plan komun bat diseinatzen hasi zen. Sei urte geroxeago, egitasmoa finkatuta dago, eta elkarlana sendotuta. Horren aurrean, Ordiziako Udalak 2014ko otsailaren 28an Hiri Hezitzaileen Elkartean sartzearabaki zuen. Urte hauetako ibilbidea azalduko da testu honetan.

1. IKASGELEZ HARAINDIKO HEZIKETA

Batzuk eta besteak erlazionatzen diren heinean, hiri guztiak dira eremu hezitzaile, eta herritar guztiak hezkuntza-eragile. Harreman horietan besterentzen dira, hain zuzen ere, balioak eta jarrerak.

Horrela, hiria leku ezin aproposagoa da eraldaketa sokonean murgilduta dagoen gizarte baten heziketa-eskakizunei erantzungo dien ikuspegi berri batetik lan egiteko. «Hiriak askatasunaren, desberdintasunak onartzearen, eta lanerako eta aisialdirako egokiera eta aukera ugari dituen gizartean bizitzearen sinonimo dira. Alabaina, segurtasun ezaren, anonimotasunaren, harreman eta trukatzeko despersonalizatuen ikur ere badira» (Subirats, 2007).

Hortaz, hezkuntza-paradigma berri baten aurrean gaude, zeinetan heziketa-kontzeptua eskolaz haraindira dagoen. Jarduera-hezitzailearen inguru

sozializatzailea ingurune izatera pasatzen da, zentzurik zabalenean (hiria, hedabideak, gizarte-harremanak, eta abar). Baitan hartzen ditu hezkuntza-tipologia guztiak (formala, ez-formala eta informala), eduki-komplexutasun handia du (ezagutzak, esperientziak eta sentsibilitateak, prozedurak, arauak eta balioak) eta aplikazio-komplexutasun zabala (akademikoak, ez akademikoak, lan mundurakoak, ezagutza pertsonalerakoak, ekimen kolektibotarakoak).

Gainera, prozesu indibidual eta kolektibo horretan, parte-hartzeak funtsezko papera jokatzeko du eta, azkenik, dimentsio globala du, aukera-berdintasunean, sustapen indibidual eta kolektiboan eta balore demokratikoe-tan oinarrituta.

Teoria sozio-ekonomiko berriak kontuan hartuta, datozen urteetan garapen ekonomikoaren motorra ez da ekoizpenaren hazkuntza izango, berrikuntza baizik; eta argi dago berrikuntzarako ezinbestekoa dela ezagutza. Berrikuntzarik gabeko ezagutza, ordea, ia antzua da. Beraz, udalen edo bestelako administrazioen politiken zati handi bat ezagutza sortzera ez ezik —hezkuntza eta ikerketa zentroak arduratzen dira horretaz—, ezagutza horiek zabaltzeko eta partekatzeko sistema onak garatzera bideratu behar da, eta, batez ere, berrikuntzarako sistema bat ezartzera.

Heztea, ikastearen sinonimoa izateaz gain, bada zerbait gehiago ere: herritarrek pentsamendu autonomoa, auto-programazioarako gaitasuna eta bizitza osoan zehar ezagutzak bereganatu ditzaten baldintza egokiak sortzea alegia.

2. HIRI HEZITZAILEA

Gaur egun, inoiz baino gehiago, hiriek —handi zein txiki— hezkuntzarako ahalmen handia dute. Alde batetik edo bestetik, hiria prestakuntza integralerako elementu garrantzitsua da: sistema konplexua ez ezik, hezkuntzarako eragile iraunkor, aniztun eta poliedrikoa da. Hiri hezitzaileak funtzio hori egin behar du, ohiko funtzioekin batera (ekonomikoa, soziala, politikoa eta zerbitzuen ingurukoa), betiere, bertako biztanleen prestakuntza, sustapena eta garapena aintzat hartuta.

Hiri hezitzaileen lehentasuna haur eta gazteak izango dira, baina adin guztietako pertsonak etengabeko prestakuntzara erakartzea ahaztu gabe. Hiri hezitzaileek berezko nortasuna behar dute, erabat integratuta egon, identitatea, beraz, beren lurraldekoarekin lotuta. Udalerri guztiak dira eremu hezitzaileak, eta herritar guztiak dira eragile hezitzaileak, elkarren artean erlazionatzen diren heinean; harreman horietan transmititzen dira, hain zuzen ere, balioak eta jarrerak. Beraz, hiria, udalerria, lan eremu egokia da etengabe aldatzen ari den gizartearen eskaerei erantzuteko.

Errealitate hori aintzat hartuta, eta bidean sor zitezkeen ziurgabetasunei aurre egiteko borondatek abiatuta, *Hiri Hezitzaileak* izeneko mugimendua

sortu zen 1990ean <http://www.edcities.org>), herritarren bizi-kalitatea hobetzeko guztion arteko lan-foro bat izan asmoz (.

Beraz, udalerrri edo hiri bat 'hiri hezitzailea' dela esaten denena, konpromiso politikoa egon behar duela azpimarratu nahi da, eta horri herritarren konpromisoa gehitu behar zaio. Horrela, hiri hezitzaileen printzipioetan jasotakoaren arabera, herritarrek eta administrazioak elkarrekin batuta, hiru mailatan burutu behar dute lana:

1. informazioa behar bezala eta gardenki aurkeztea;
2. herritarren partaidetza sustatzea;
3. premiak, proposamenak eta gerora begira garatu beharreko ekintzak ebaluatzea.

Hiria, horrenbestez, eragile hezitzaile bihurtzen da, kontzeptuaren esanahi osoan. Eta, hezitzailetzat hartu izan ohi diren arlo horiez gain, beste batzuk gehitu zaizkio, besteak beste eskolak eta kultur etxeak. Hortaz, hirigintza, kirola, ingurumena, osasuna, mugikortasuna, segurtasuna, zerbitzuak, ekipamenduak eta ekonomia... alor horiek guztiak dira hezitzaileak, xede hezitzailea dute.

Horrela ba, hiriaren eta heziketaren arteko erlazioaren hiru dimentsio proposatzen dira Hiri Hezitzaileen planteamendua kontutan izanik: hiria heziketarako ingurune gisa, hiria eragile hezitzaile edo bitarteko hezitzaile gisa eta, azkenik, hiria heziketarako eduki gisa (Trilla, 1999 eta 2006). Honela deskriba daitezke hiru dimentsioak:

- a) Hiria heziketarako ingurune gisa: *hirian ikastea*. Ikuspegi horretatik abiatuta, honako ezaugarri bereizgarriak ditu:
 - Azpiegitura egonkorra, hezkuntza arloko erakundeek eratuta. Talde horretan daude eskolak eta hezkuntza-talde ez formalak: aisialdiko taldeak, animazio soziokulturala, helduen etengabeko hezkuntza zentroak, eta abar.
 - Eskolatik kanpoko ekipamendu, baliabide eta erakunde publiko iraunkorrak; hala nola, liburutegiak, gizarte etxe eta kultura etxeak, museoak; alegia, berariaz hezkuntza sortzen duten zentroak, haien funtzio nagusia ez izan arren.
 - Hezkuntzarekin lotutako ekintzak egiten dira. Atal honetako ekitaldiak askotarikoak dira: azokak, biltzarrak, jardunaldiak, kanpainak, ospakizunak eta abar.
- b) Hiria eragile hezitzaile edo bitarteko hezitzaile gisa: *hiriaz ikasi*.
 - Udalerrriak hezkuntza ez formala eskaintzen du, eta kultura eta gizalegea ikas daitezke, baina, era berean, beste hainbat balore ere barneratzen dira: oldarkortasuna, marjinazioa, sentsibilitaterik eza, kontsumismo neurrigabea, eta abar.

c) Hiri heziketarako eduki gisa: *hiria ikasi*.

- Udalerria esatean, identitatea, lekuaren jabetza, partaidetza ere esan nahi da. Bertakoa sentitzea: norberaren auzoaren eta udal-erri osoaren eskaerei erantzuteko edo haiek bideratzeko ardura hartzea.

Horrenbestez, esan daiteke bi hezkuntza errealitate berri finkatzen ari direla aldi berean: hezkuntzaren ingurukoa eta hezkuntza eginkizuna ikasgeletatik harago daramana, ingurunearen baliabideak erabiltzen dakien eskolarena.

3. SARE SOZIO-HEZITZAILEEN ETA HEZITZAILEEN ARTEKO LANKIDETZA

Eragile sozio-hezitzaileen arteko sinergien eta lankidetzaren sortzen laguntzen duen aldetik, hiri hezitzailea bezalako proiektu bat sortzeko eta garatzeko, hainbat egilek sare-lanari eskaintzen dioten lana azpimarratu behar da. Hainbat ikerketak azpimarratzen dute lankidetzan diharduten sareek erabakirik demokratikoak hartzen eta lankidetzaren sendotzen laguntzen dutela, sarearen eta taldeen gaitasuna areagotzen dutela, eta soluzio zehatzagoak, integralak eta eragimen handiagokoak azaleratzen ahalbidetzen dutela (Agranosff eta Mcguirre, 2001).

‘Ordizia, hiri hezitzailea’ proiektuan, aipatutako proposamen horiek aurrerapen- eta finkapen-iturri gisa hartu ziren aintzat lankidetzaren lanean, Euskal Herriko Unibertsitateko kideez eta udaleko arduradunetz osatua, zuzendaritza-taldeak kudeatu zuen proiektua, eta harreman horizontalak bilatu zituen, non lehentasuna adostasunak eta erabaki kolektiboek izango zuten. Harreman horizontalari lehentasuna emateak ez du esan nahi proiektuaren arduradunen aitzindariak indarra galdu behar zuenik, zeharkakotasuna proiektuan garatu beharreko dimentsio garrantzitsua baita. Proiektuan zehar, kolektibo eta elkarte anitzek elkarrekin jardun dute lankidetzan, ustekabeko sinergiak sorrarazi, edo ezagunak ziren planteamenduei dimentsio berriak emanez.

3.1. Ikaskuntza-erkidegoak

Lehen esan dugunez, Hiri Hezitzailean lehentasuna haur eta gazteak dila; hartara, ikaskuntza-komunitateen proiektua gizarte-ingurune ahulean dauden ikasleentzat da bereziki egokia. Alabaina, horren barruan proposatzen den heziketa-mota ez da gizarte-maila hobean diren zentroentzat proposatzen denarekiko desberdina. Alta, heziketa-alderdi zehatzen bat optimizatu edo komunitate osoa gehiago inplikatu nahi duten komunitate nahiz inguruetan ere planteatzen da.

Ikaskuntza-komunitateen oinarritzko asmoak funtsezko printzipio jakin batzuei, egiturazko aldaketei eta proiektuaren hainbat fase (sentsibilizazioa, erabakiak hartzea, ametsa, lehentasunak erabakitzea, plangintza, eta martxan jartzea) martxan jartzeari buruzkoak dira; gure ingurunean Luna eta Jaussik (1998), eta Flecha eta Puigvertrek (2002) garatu dituzte aldedi horiek. Asmo horietako batzuk funtsezkoak izan dira, halaber, ‘Ordizia, hiri hezitzailea’ proiektua diseinatzeko eta horren inguruko plangintza egiteko.

3.2. Tokiko gobernuek hezkuntzan jokatzeko duten papera

Tokiko administrazioa herritarrengandik gertuen dagoena da; horri esker, udal gobernuaren eta herritarren arteko harremana zuzena eta askotan egunerokoa da. Herritarrekiko hurbiltasuna dela-eta, herrietako eguneroko bizimoduko arazoei aurre egiteko gune egokiak direla aldarrikatzen dute udalek.

Tokiko gobernuari dagokio udalerrira hezkuntza eragile bihurtzeko prozesua bultzatzea. Bere eragina, beraz, tokiko eragileek kudeatzeko, beraiengan eragiteko eta gobernu maila guztietan konplizitate egokiak bilatzeko gaitasunaren baitan dago. Ikuspegi horretatik, hauexek dira udalerrira hezitzailearen proiektuaren garapenean kontuan hartu beharrekoak:

- Agintarien eta herritarren arteko harremana. Herritarren ikuspegitik, parte hartzeko eskubidea hainbat mailatan erabil daiteke. Bestalde, parte-hartzea agintarien eskubideetan oinarritzen da; alegia, laguntzaileak izatea eta gizarte-kapitala sortzea, besteak beste.
- Demokraziaren kalitatea hobetzea. Informazio hutsetik erabakimenera pasatzea, kontsulta alde batera utzi gabe; parte-hartzea areagotzeko prozesua definitzen du, haren kalitatea hobetuz eta agintarien eta herritarren arteko harremana sendotuz.
- Berrikuntza eta demokrazia. Administrazioan parte hartzeko metodologiak errealitate berrietara egokitu behar dira.
- Aldaketetara egokitu beharra. Gure sistema demokratikoko oinarritzko arau eta erakundeak —udalerrira homogeneo samarretarako pentsatuak— gero eta eskasagoak dira gaur egungo gizarte multikulturalen errealitateari aurre egiteko.
- Gobernu erak eta gizarte-kapitala. Tokiko administrazioek parte-hartzearen arloan martxan jarri beharreko ekimenek helburu argia dute: gobernatzeko moduetan eta udalaren eta herritarren arteko harremanetan aldaketa kualitatiboa bultzatzea, eta, horrez gain, gizarte-kapital handia sortzea.
- Erantzukizuna banatzea, lan hori hautetsi, teknikari, administrazio, erakunde eta herritarren arteko elkarlana dela ulertuta.

Esan bezala, udaletako hezkuntza politikak hiru kontzeptu hauen inguruan mugituko dira: kohesio soziala, erantzukizunaren banakuntza eta aldaketa.

4. HIRI HEZITZAILE PROIEKTUA: SORRERA ETA OINARRIAK

‘Ordizia, hiri hezitzailea’ izeneko proiektua Ordiziako Udaleko Euskara, Kultura eta Hezkuntza Sailak bultzatuta sortu zen. Aipatu sailak bere proposamena aurkeztu zion Gobernu Batzordeari, eta horrek, berriz, udaleko Osoko Bilkurari. Ordizia (9.500 biztanle), Gipuzkoaren hegoaldean dagoen udalerririk, bigarren eta hirugarren sektorean du bere biztanleria aktiboaren zatirik handiena. Goierrri eskualdean dago, eta euskal hiztunen proportzioa altua da. Etorkinen tasa % 12 ingurukoa da.

Osoko Bilkurak proiektua onartu ondoren, 2008ko urtarrilean, Ordiziako Udalak eta Euskal Herriko Unibertsitateak, Donostiako Filosofia eta Hezkuntza Zientzien Fakultateko irakasle talde batek hitzarmena sinatu zuten, Ordizia hiri hezitzaile bihurtzeko lan egiteko konpromisoa hartuta.

Ordizia Hiri Hezitzaile proiektuaren funtsezko filosofia herri ekimekin eta hezkuntza komunitatea hasieratik integratzea eta bermatzea izan da, hezkuntza komunitatea udalerririk sortzen dituen ahalmen eta aukerekin lotuko dela pentsatuz. Era honetako egitasmo bat garatzeko kontutan hartu izan dira honakoak:

- Udalerrian eragina duten dinamiken azterketa teknikoa: arazoak eta aukerak definituz eta udalerriarren hezkuntza maila hobetzeko lanildoak gomendatuz.
- Azterketa tekniko horretan, parte-hartze prozesu koherente eta interaktiboa bultzatu da.
- Komunikazio prozesu integratzailea izatea, bi helburu nabarmenekin: batetik, herritarrek proiektua ikusi behar dute dinamizaziorako eta gaur egungo eta geroko erronkei aurre egiteko tresna gisa; bestalde, sensibilizazio eta kontzientziazio prozesua dakarrela berekin, eta hori izan daitekeela herritarrek nahi duten herria lortzeko bideetako bat, funtzio hezigarria eta biztanleen prestakuntza, sustapena eta garapena bere gain hartuko dituen.

Oinarri hauetatik abiatuz, Ordizia Hiri Hezitzailea egitasmoa diseinatzekoan kontutan hartu ziren baita, udal ordezkariekin eta EHUKo teknikarien artean adostutako zenbait zehaztapen, tartean honako hauek:

- Iniziatiba Udalari berari zegokiola, eta hiru arloak (antolaketa, parte-hartzea eta komunikazioa) ongi garatu behar zirela. Hori ezinbestekoa zen egitasmoak aurrera egiteko.

- Diagnostikoak praktikoa izan behar zuela. Helburu horrekin, herriaren errealitate hezitzailea ezagutzeko, lau atal aztertu ziren: nola-koak gara (gizartea berregituratzeko oinarrizko adierazle batzuk lortze aldera); zer udalerrri, herritar, eskola, ikasle ... mota ditugu; zer baliabide, zer harreman ... ditugu; zer iritzi dugu. Azterketa sistematiko hori ez ezik, diagnostikoak proiektua garatzeko erronka nagusiak aztertu zituen, eta udalerriko heziketa agendaren gai kritiko nagusiak identifikatu ziren.
- Ekintza Plana diagnostikoa jendaurrean aurkeztu ondoren abiatzea erabakitzea. Orduan hasi zen inplementazio prozesua: gizarte-eragileen ekarpenak aztertuz eta proiektuak bideratuz. Ekintza Planaren amaieran ebaluazioa egingo zela adostu zen, ondorengo urteko plana zehaztuz eta hobekuntzarako ekarpenak eginuz.

5. ORDIZIA, HIRI HEZITZAILEA PROIEKTUAREN GARAPENA

Proiektuak sorreran eta aurreneko hiru urteetan, 2008-2011, Donostiako Filosofia eta Hezkuntza Zientzien Fakultateko teknikarien laguntza zuzena izan zuen. Hasierako xedea Udalak eta herritarrek elkarrekin lan egiteko aukera izatea zen, udal ordezkari eta teknikarien, eta herritarren hainbat elkarte eta talderen artean elkarrekin landutako plan bat lantzea eta martxan jartzea. Proiektu hau lan fasetan garatu zen.

a) *Lehen fasea: Nahiak eta ametsak (2008ko urtarrilatik ekainera)*

Lehen fasearen helburua politikarien, udal teknikarien eta herritarren iritzia jasotzea izan zen. Hauxe kontsigna: «irudika dezagun nolakoa nahi dugun Ordiziaren geroa». ‘Ametsezkoa’ dei dezakegun fase horretan ‘hiri hezitzaileei’ buruzko dokumentuak aurkeztu ziren.

Kolektibo parte hartzaileen ekarpenak aztertuta, Ordiziako udalerrriak hiri hezitzaileen bidea hartzeko Ordiziak teoriarik landu beharko lituzkeen lehentasunen zerrenda egin zen elkarrekin.

b) *Bigarren fasea: Lehentasunak identifikatu ondoren, nondik hasi? (2008ko irailetik abendura)*

Fase horretan, antolatu egin zen jasotako dokumentazioa. Ondoren, Ordiziako erkidegoari, udal ordezkariari, taldeei eta elkartei eta, oro har, herritarrei Ordizia hiri hezitzaile bihurtzeko landu beharko liritekeen lehentasun nagusiak jorrazteko prozesuaren emaitza aurkeztu zitzairen. Lehen zirriborro hori prozesuan esku hartu zuten talde guztiek eztabaidatu zuten. Lanik garrantzitsuenetako bat iritzi eta ekarpen guztiak jaso, aztertu eta do-

kumentuan laburbilduta aurkeztea izan zen. Beste hainbat esperientziatako ekarpenak ere aintzat hartu ziren.

Aldi horretan, landu beharreko planak ezin zuela hutsetik abiatu erabaki zen. Udalerrian aurretiaz izandako esperientziak eta ekimenak hartu behar ziren aintzat. Kontua ez zen, hortaz, hutsetik hastea, lehenagotik Ordizian lanean ari ziren taldeen bultzada baliatzea baizik. Ekimen- eta jarduera-katalogo zabala osatzea lortu zen; plan zehatzak, denboran erroturiko ekintzak, eta arrakastaz lantzen ari ziren makina bat asmo eta programa dokumentu batean islatu..

Fase horretan erabaki zen, halaber, aurrera begira proiektua dinamizatuko eta kudeatuko zuen lan-taldea eratzea. Taldea, funtsean, udaleko eta elkarteetako (gazte-elkarteak, euskarakoak, adinekoak, emakumeenak, eta abar) ordezkariak eta Ordiziako ikastetxeetakoek osatu zuten. Taldea proiektuaren martxan gero eta gehiago inplikatu zen. Bestalde, aurrera begira, talde horrek bere gain hartu beharko zituen proiektuaren kudeaketa eta zuzendaritza, hiru urteren buruan Unibertsitateko taldeak lana bukatzerakoan. Unea iritsita, komenigarria zatekeen prozesua dinamizatuko zuen talde bat izendatzea; izan ere, prozesuak nekez egingo baitzuen aurrera berak bakarrik.

c) *Hirugarren fasea: Plan globala lantzea (2009ko urtarriletik uztaileira)*

Jarduera-plan zehatza lantzea izan zen etapa horretako erronka nagusia. Abiapuntua aurreko fasean ezarritako lehentasunen zerrenda eta Ordizian lantzen ari ziren ekimenen katalogoa izan ziren. Horretarako, indarrean zeuden jarduera eta programa guztiak bildu ziren, eta jardueren mapa gisako bat osatu., Espazioari eta denborari zegokienez, mapa hark udalerrian lantzen ari zenari buruzko ideia globala eman zuen. Mapak agerian utzi zituen gaitan zein edukietan zeuden hutsuneak, ekintza gainjarriak, ekimen ugari zituzten urteko sasoiak, eta jarduerarik apenas zituen beste sasoiak.

Talde inplikatuaren artean hainbat eztabaida egin eta beren interesak alderatuta, azkenean aisialdia modu zentralizatuan lantzeko erabakia hartu zen. Ordizia hiri hezitzailea bihurtzeko plana eraikitzeko ardatza aisialdia izango zen.

Alabaina, 'aisialdia' esatea 'dena eta ezer ez' esatea zen. Nola heldu aisialdiari hiri hezitzailearen ikuspegitik? Taldeen arteko etengabeko negoziazioak aisialdia lau arlotan gauza zitekeela erakutsi zuen:

- Eskolaz kanpoko aisialdia, oporrak, eta abar.
- Emakumea eta kirola.
- Haurrak eta helduak trukatzea.
- Osasuna eta prebentzioa.

d) *Laugarren fasea: Proposamenak gauzatzea (2009ko irailaetik 2010eko abuztura)*

2009ko azken hiruhilekoan, aisialdiaren arloan gauzatu beharreko ekimenen plangintza sekuentziala zehaztu zen. Denetara 12 jarduera programatu ziren 2010eko lehen hiruhilekoan gauzatzeko. Emakumeen eta euskararen taldeen berezko bultzadari ikastetxeen eta adineko elkarten sinbiosi aberasgarria gehitu zitzaion.

2010eko lehen hiruhileko jarduerak honako hauek izan ziren: musika-emanaldi bateratuak, irrati-telebistako saioak eskoletan, antzerkia, eskulana, atzoko eta gaurko eskola, abesbatzak, bisitak trukatzeko, bertso-ekitaldiak, eta Aste Santurako aisialdi-plana.

Belaunaldien arteko lankidetzak, beste hainbat proiektutan ziurtatu ahal izan den moduan, eragile indartsua izan zen, banakako ekimenak berrindartu eta nabarmen biderkatzen zituena. Musika-taldeek eta erretiratuek musika-emanaldiak antolatu behar bazituzten, zergatik ez ekintza bateratuak eta belaunaldien arteko topaketak antolatu? Bisitak egin zituzten elkarrekin ikastetxetara eta helduen zentroetara, eta Ordiziaren historiari buruzko hitzaldiak aberasgarriak izan ziren eskola-programarako. Irakasleek helduen ekarpenak baliatu zituzten Historia, iraganeko ohitura eta usadioak, sindikalismoa, emakumeen bizitza, eta bestelakoak hobeto ezaugarazteko. Aldi berean, ikasleek antzerki emanaldiak antolatu zituzten helduentzat. Lankidetzarako eta elkar ulertzeko benetako aukera izan zen, baita aisialdia aprobetxatzeko, eta belaunaldien arteko erlazioa Ordizia hiri hezitzailearentz eramango duen etengabeko eraldatze-iturri bihurtzeko.

2010eko bigarren hiruhilekoan hainbat ekimen garatu ziren, ikasturtea amaitu aurretik. Gerora, esperientziaren balorazioa egin genuen elkarrekin. Azken balantzea, oro har, positiboa izan zen elkarte, ikastetxe eta bestelako erakundeek osatzen zuten talde dinamizatzailearen aburuz.

6. PROIEKTUAREN EMAITZAK

Egitasmoan parte hartu zuten eragileek 2010ean garatutako ekimenen ebaluazioa egin zuten. Hauen iritzia zera izan zen: proiektua positiboki baloratzen zutela, eta jarraipena behar zuela ondorengo ikasturteetan. Bere lana ongi bideratu ondoren, 2011tik aurrera, EHUko irakasle taldeak egitasmoa zuzentzeari utzi, eta bere ardura udal teknikarien eskura pasa zen.

Ikasturte horretan, 2010-11an, Udal teknikarien gidaritzapean, talde gehiagok (25era iritsi arte) bat egin zuten elkarlanarekin, eta guztien artean ekintza eta proiektu errealak eta operatiboak diseinatu eta garatu zituzten. Ekimen horiek zeharkako lau ardatzen inguruan egituratu ziren: belaunaldien arteko trukea, erretiratuen eta ikasleen artekoa; euskara; emakumeak; elkarten arteko elkarriketa.

Lan horren ondorioz, gauzatu zen *Aisialdirako Proiektuen Agenda*. Agenda horretan 2010-11 ikasturtean gauzatu ziren 31 ekimen jaso ziren. Aipatutako 31 jarduerak hainbat interes-guneren inguruan antolatuta zeuden: Erretiratuen eta haurren arteko trukaketak; Musika- eta arte-erakusketak; eskulangintza, informatika, eta abar; atzoko eta gaurko eskola; emakumeak, genero-indarkeria, kirola; euskara, kultura eta jaiak; osasuna eta elikadura.

2011ko uztailean proiektuan parte hartu zuten taldeetako ordezkariak egindako ebaluazio-bileretan argi azaldu zuten beren iritzia, oso positiboak, eta erabiltzaileek ere ongi baloratu zituzten. Egindako ebaluazioan honako hau azpimarratu zen:

Proiektuaren indar-guneak:

- Ordiziako Udalaren bultzada eta sostengua.
- Proposamenak Euskal Herriko Unibertsitateko Filosofia eta Zientzien Fakultatean izan zuen harrera eta jarraipena.
- Proiektuaren diseinuak ideiak barneratzeko eta elkarrekin bidea egiteko prozesu aski pausatua aurreikusten zuen; bai zuzendaritza-taldean, bai Udala sailetan, bai herritarren taldeetan ere. Ordizia hiri hezitzaile bihurtzea ez da gauetik egunera, goitik behera nahiz dekretuz egin daitekeen lana.
- Kaltetutako hainbat kolektibok gogo betez hartu zuten Ordizia erki-dego hezitzaile bihurtzeko konpromisoa. Bereziki azpimarratzekoa da ikastetxeen eta pertsona helduen kolektiboen inplikazioa.
- Halako ekimena beste zama bat ez den ikuspegi garbia, baizik eta lankidetzarako iturria; ordurako, hainbat talde egindakoa hobetzeko aukera lantzen ari zen. Galdera gakoak izan ziren: zer irabazten dut nik honekin?, zer ekarpen egin diezaieket beste taldeei eta, oro har, Ordiziari?
- Proiektuak bere helburuak bete zituen, eta bere bidea egiten zihoan.

Proiektuaren zailtasunak:

- Planteamendu teorikotik programa erreal batean jasotzerako jauziak dituen zailtasunak.
- Zenbait talde partaideren eszeptizismoa eta inertzia. Herria eraldatzea, ingurunea hezitzaile bihurtzea, bizikidetzara hobetzea eta lankidetzara... horiek guztiak makina bat aldiz entzun arren, gauza daitezkeen proposamenak diren ideioaren aurrean sinesgogorkeria, nolabaiteko zuhurtzia.
- Proiektu berrian nolabaiteko zama, ordurako zeuden programei eta betebeharrei gehitu beharreko lan gehiago ikusten zuten hainbat talderen erresistentzia.

Proiektuak jarraipena izan zuen 2011-12, 2012-13. ikasturtean eta amaieran egindako balorazio-saioretan ere emaitzak ontzat jo ziren.

Gaur egun, 2014an proiektua bidea egiten ari da, eta, aldaketa gehiagorekin edo gutxiagorekin, udalerrian ingurune hezitzailea sortzeko elkarbitza eta lankidetzari handiago baten alde dauden indarren arteko lankidetzari bilatzen duen talde gisa sendotu egin da. 2014ko otsailaren 28an Ordiziako Hiri Hezitzaileen Elkartearen partaidea izateko aurreneko pausua eman dira, Elkartearen partaidea izateko eskaera ofizial egin da, eta Udal Kontseiluak hiri hezitzailean arauak betetzeko konpromisoa hartu du.

7. ESKER ONA

Lan hau ezin izango litzateke gauzatu ahal honelako proiektu bat aurrera ateratzeko eginkizuna beren gain hartu duten, eta asmoak ekarriz, gogo biziz parte hartuz, eta halako garrantzia duen prozesu batean beti ageri diren erreparatuak gaitzetzeko adorea izan duten zenbait partaidea inplikazioarik gabe.

Eskerrak eman nahi dizkiegu bereziki: Ordiziako Udalarari eta Beñen Maizaren eta Iñaki Hildagoren lanari, Manu Olanori (Jakintza Ikastola), Juanba Artolari (Ojanguren Institutua), eta Marisa Galdeanori eta Rosa Montesi (Urdaneta ikastetxea), Javier Barandiarani eta Kristina Altunari (Erretiratuen egoitza), Koro Ruizi (Gazteria bulegoa), Belén Balerdiri (Kimetz emakumeen taldearen arduraduna), Aitor Calvillori (Bertsolarien Elkarte), Alazne Elortzari ('Hitzaro' euskara- eta aisia-elkarte), Leire Arandiari (D'Elikatuz taldea), Miguel Arreseri ('Gueske' esperientziaren eskola-elkarte), eta proiektuak iraun duen bitartean parte hartu duten beste askori.

Jasotze-data: 2014/02/03

Onartze-data: 2014/05/29

Abstract

In this text we realize of the analysis and of the result of the project «Ordizia, hiri hezitzailea». This project has been developed in Ordizia (Gipuzkoa) between the years 2008 and 2012. At present, the experience continues with a very positive valuation.

In this article we have thought if the educational cities fulfill the function of revitalizing the educational capacities that the cities have innate. In addition to that, we have born in mind the benefits of the management of the networks partner educational taking into account that they promote a major cooperative efficiency, and we do ours

many of the principles of the educational community referring to the start-up and to the development of the educational cities' project.

The project has been designed by people in charge of Ordizia's local government and by a research group of the University of the Basque Country and, in a beginning; it was planned from 2008 until 2011. The Plan continues working and it is actually in full force. The schools, associations and departments of the town hall take part in it. In this project, we organized an agenda of activities for 2011 that was renewed for the year 2012. 25 associations and groups took part in it. Moreover, we prepared a catalogue with 34 initiatives for inter-institutional cooperation. One of the main conclusions of the project has been that the educational cooperation improves and optimizes the global relation of the municipality and, at the same time, the groups involved in these projects fortify and their efficiency increases.

Keywords: *Educating Citie. IAEC (International Association of Educating Cities). Participation. Educational experience*

En este texto damos cuenta del análisis y del resultado del proyecto «Ordizia, hiri hezitzailea». Este proyecto se desarrolló en Ordizia (Gipuzkoa) entre los años 2008 y 2012. En la actualidad, la experiencia continúa con una valoración muy positiva.

En este artículo hemos reflexionado sobre las ciudades educadoras, si estas cumplen la función de dinamizadoras de las capacidades educativas innatas que tienen las ciudades. Además, hemos contemplado los beneficios de la gestión de las redes socio-educativas teniendo en cuenta que promueven una mayor eficacia cooperativa, y hacemos nuestros muchos de los principios de la comunidad educativa en lo que a la puesta en marcha y al desarrollo del proyecto de ciudades educadoras se refiere.

El proyecto ha sido diseñado por responsables del Ayuntamiento de Ordizia y por un grupo de investigación de la Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea y, en un principio, se trabajó en él desde 2008 hasta 2011. El Plan continúa en marcha y a día de hoy está en plena vigencia. Los colegios, asociaciones y departamentos del ayuntamiento participan en él actualmente. Dentro de ese proyecto, organizamos una agenda de actividades para 2011 que se renovó para el año 2012 participando 25 asociaciones y grupos. Además, preparamos un catálogo con 34 iniciativas para la cooperación interinstitucional. Una de las principales conclusiones del proyecto ha sido que la cooperación educativa mejora y optimiza la relación global del municipio y, al mismo tiempo, los grupos implicados en estos proyectos se fortalecen y su efectividad aumenta.

Palabras clave: *Ciudad educadora, AICE (Asociación Internacional de Ciudades Educadoras). Participación. Experiencia educativa.*

Dans ce texte, nous réalisons l'analyse et les résultats du projet «Ordizia, Hiri hezitzailea». Ce projet a été développé en Ordizia (Gipuzkoa) entre 2008 et 2012. À l'heure actuelle, l'expérience se poursuit avec un bilan très positif.

Tout d'abord, nous avons réfléchi à savoir si les villes éducatrices jouent le rôle de dynamisation des compétences éducatives qui ont les villes. En outre, nous avons vu les avantages de la gestion des réseaux socio-éducatifs qui envisagent de promouvoir une plus grande coopération de l'efficacité, et nous faisons nôtres bon nombre des principes de la communauté éducative dans la mesure où la mise en service et le développement de projets de villes éducatrices.

Le projet a été conçu par les responsables de la Ville de Ordizia et un groupe de recherche à l'Université du Pays Basque-EHU et, d'abord, nous avons travaillé depuis 2008-2011. Le plan se poursuit aujourd'hui en place et est pleinement en vigueur. Les écoles, les associations et les services du conseil sont impliqués dans le projet maintenant. Dans ce projet, nous avons organisé un programme d'activités pour 2011 qui a été renouvelé pour l'année 2012 avec la participation de 25 associations et groupes. En plus, nous avons préparé une liste de 34 initiatives de coopération. L'une des principales conclusions du projet a été que la coopération éducative améliore et optimise l'ensemble des relations de la municipalité et au même temps, les groupes impliqués dans ces projets sont renforcées et leur efficacité augmente.

***Mots clé:** Villes Éducatrices. AIVE (ASSOCIATION Internationale des Villes Éducatrices). Participation. Éxpérience d'Éducation.*

ERREFERENTZIAK ETA BIBLIOGRAFIA

Proiektuari buruzko dokumentazio osoa honako web-orrian dago esku-agarri: <http://www.ehu.es/ehusfera/ordizia/> 2013ko urriaren 3an kontsultatua.

Bibliografia

Agranoff, R.; McGuire, M. (2001): «Big questions in public network management research», in *Journal of Public Administration Research and Theory*, 11, 295-326 or.

AICE, http://www.bcn.cat/edcities/aice/estatiques/espanyol/sec_iaec.html, 2013ko urriaren 3n kontsultatua.

Ordizia Hiri Hezitzailea: http://issuu.com/jauvam/docs/ordizia_hiri_hezitzailea 2014ko martxoaren 25ean kontsultatua.

Flecha, R.; eta Puigvert, L. (2002): «Las comunidades de aprendizaje: Una apuesta por la igualdad educativa», in *REXE: Revista de estudios y experiencias en educación*. 1 liburukia,, 1, zk. 11-20 or.

- Luna, F.; Jaussi, M.L. (1998): «Una Comunidad de Aprendizaje», in *Cuadernos de Pedagogía*, 270 zk.. Bartzelona.
- Red estatal de ciudades educadoras. <http://ciudadeseducadoras.ciudadalcala.org/>
- Sánchez, M. (koord) (2007): *Programas intergeneracionales. Hacia una sociedad para todas las edades*. Bartzelona. Obra Social la Caixa, 23 zk.
- Subirats, M (2007): «Ciudades educadoras: un proyecto cargado de futuro», in *CEE Participación Educativa*, 2007ko azaroaren 6a, 51-59. or.
- Trilla, J. (1999): «La ciudad educadora: de las retóricas a los proyectos», in *Cuadernos de Pedagogía*, 278, 44-50 or.
- Trilla, J. (2006). «La Ciudad educadora: municipio y educación», in Peiró, S. (koord): *Nuevos espacios y nuevos entornos en educación*. Alicante, Club Universitario.

Eranskina

Udalerrri hezitzaileen gutuna

Gutun honek honakoak ditu oinarri: Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsala (1948); Ekonomi, Gizarte eta Kultur Eskubideen Nazioarteko Ituna (1966); Guztiontzako Hezkuntzaren aldeko Mundu Adierazpena (1990); Haurren aldeko Mundu Gailurrean onetsitako Hitzarmena (1990) eta Kultura Aniztasunari buruzko Adierazpen Unibertsala (2001).

Udalerrri Hezitzaileen Gutunaren printzipio eta konpromisoen laburpena.

I. UDALERRI HEZITZAILE IZATEKO ESKUBIDEA

1. Herritar guztiek, udalerrriak eskaintzen dituen prestakuntza, olgeta eta norbere garapenerako bitarteko eta aukerez, askatasun eta berdintasun osoz, gozatzeko eskubidea izango dute.

2. Aniztasunaren, elkar ulertzearen, nazioarteko lankidetzaren solidarioaren eta munduko bakearen aldeko hezkuntza sustatuko du udalerrriak.

3. Belaunaldien arteko elkarriketa sututzen du udalerrri hezitzaile bategen, eta ez bizikidetzaren baketsuaren eredu gisa bakarrik, baita adin ezberdinetako giza taldeek partekatutako proiektuak bilatu nahian ere.

4. Udal politika hezitzaileek eremu zabalago bat izan beharko dute xede, hau da, gizarte justizian, gizalege demokratikoan, bizi-kalitatean eta herritarren aldeko jardunean oinarritutako eremua.

5. Udalek eraginkortasunez baliatuko dituzte hezkuntzaren alorrean egokitzen zaizkien eskumenak.

6. Herritarren egoera eta premiei buruzko informazio zehatzaren jabe izan beharko dute hiri bateko udal politikaz arduratzen direnek, egoki jardun nahi badute.

II. UDALERRIAREN KONPROMISOA

7. Udalerriak bere nortasun propio eta konplexua bilatzen, babesten eta aurkezten jakin behar du.

8. Premia berrien eta iraganaren eta existentziaren lekuko izango diren eraikuntza eta ikurren arteko harmonia izango da nagusi, udalerrri baten eraldaketa eta hazkunde prozesuetan.

9. Herritarren parte-hartzea sustatuko du udalerrri hezitzaileak, betiere, ikuspegi kritiko eta arduratsu batetik abiatuta.

10. Herritar guztien, eta bereziki haur eta gazteen, garapen pertsonalaren, sozialaren, moralaren eta kulturalaren arabera egituratutako eremu, ekipamendu eta zerbitzu publikoez hornitu beharko du udal gobernuak udalerrria.

11. Herritar ooren bizi-kalitatea bermatu beharko du udalerrriak.

12. Gizakiei pertsona zein talde gisa hazten laguntzeko beharrezkoak diren tresnak medio, udalerrriaren egituraren eta erregimenaren arabera hezkuntza proiektu esplizitu eta inplizituaren inguruan, eta honek sustatzen dituen balioen, eskaintzen duen bizi-kalitatearen, antolatzen dituen ospakizunen, prestatzen dituen kanpaina edo proiektu guztien inguruan hausnartu, eta herritarren partaidetza sustatu beharko du.

III. HERRITARREN ZERBITZURA BETE-BETEAN

13. Haur eta gazteek inolako bitartekorik gabe jasotzen dituzten kultur, olgeta, informazio eta publizitatearen arloko zein bestelako proposamen eta errealitateen eragina aztertu beharko du udalak.

14. Seme-alabei hazten —elkarrekiko errespetua oinarritzat hartuta— eta udalerrria ulertzen laguntzeko moduko prestakuntza eskainiko die udalerrriak familiei, edo horretan ahaleginduko da behintzat.

15. Gizartean toki bat dutela helarazi beharko die udalerrriak herritarrei; aholkularitza pertsonala eta bokazionala bideratu eta gizarte ekintzetan parte hartzeko aukera emango die.

16. Jasaten dituzten bazterkeria eta marjinazio mekanismo mota guztien berri izan beharko dute udalerriek, eta mekanismo horiek zuzentzeko politikak garatuko beharko dituzte.

17. Era askotakoak izan daitezke desberdintasunak arintzera zuzendutako esku-hartzeak, baina denak, pertsona bere osotasunean kontuan hartuta, bakoitzaren interesen arabera eratuta eta denoi dagozkigun eskubi-deen alde garatuta.

18. Elkartegintzaren alde lan egingo du udalerrriak, herritarren partaidetza eta erantzukizunaren banakuntza gauzatzeko eredu den heinean.

19. Udalerrriak nahikoa informazio ulergarri eman beharko du, eta herritarrei informatuta egotera bultzatu.

20. Herritartasun demokratikoko balioen eta praktiken inguruko prestakuntza eskaini beharko die udalerriak herritar guztiei, erkidegoarentzat gero eta garrantzitsuago izan behar duen helburua baita.

Gutun hau sinatzen duten udalerriek bat egiten dute bertan jasotako balio eta printzipioak betetzeko konpromisoarekin. Irekia da, eta etorkizunean, gizartearen bilakaera azkarraren ondoriozko alderdiak erantsi beharko zaizkio.